

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2015

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
Α' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Αθηνά Α. Σιπητάνου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Οι επιμέρους ενότητες του μαθήματος αποσκοπούν στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με το θεωρητικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, όπως αυτό διαμορφώθηκε στο πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών. Συγχρόνως, σκοπός είναι να παρακολουθήσουν τη δυναμική παρουσία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα καθώς και την εξέλιξη των ευρωπαϊκών πολιτικών και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη Δια βίου Μάθηση. Συγχρόνως, είναι ενδιαφέρον να γνωρίσουν οι συμμετέχοντες και την αντίστοιχη εκπαιδευτική πολιτική άλλων χωρών, μέσα από καλές πρακτικές και συγκριτικές προσεγγίσεις.

Το μάθημα, επίσης, αποσκοπεί να προσδώσει γνώσεις για τη σχέση του σχεδιασμού εκπαιδευτικών πολιτικών με την οικονομική ανάπτυξη και τη λειτουργία της αγοράς εργασίας, δίνοντας έμφαση και στην πολυπλοκότητα των μορφών χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της Δια βίου Μάθησης. Κατ' αυτό τον τρόπο οι φοιτητές/τριες θα μπορούν να κατανοούν την οικονομική διάσταση των επιμέρους εκπαιδευτικών πολιτικών, καθώς και την ανάλυση κόστους-οφέλους των επιλογών χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης.

Παράλληλα, αναλύονται οι εκφάνσεις της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής που αφορούν τη διαμόρφωση και την εφαρμογή του οργανωσιακού-λειτουργικού μοντέλου ηγεσίας στις διαφορετικές εκπαιδευτικές βαθμίδες και σε όλους τους τύπους μάθησης. Επίσης, παρουσιάζονται οι έννοιες της ποιότητας και της πιστοποίησης και οι προοπτικές μακροπρόθεσμης αξιοποίησής τους στην εκπαίδευση, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται οι σύγχρονες προκλήσεις για την εκπαιδευτική ηγεσία προς την κατεύθυνση ενός αποτελεσματικότερου εκπαιδευτικού συστήματος.

Οι ενότητες, τέλος, αποσκοπούν στην επαφή των φοιτητών/τριών με την έννοια της καινοτομίας στην εκπαίδευση και τη διερεύνηση των πτυχών της. Είναι σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης και τα μελλοντικά στελέχη του εκπαιδευτικού συστήματος να κατανοήσουν τις διαστάσεις της και να είναι σε θέση να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν τις κριτικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα σε διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής καινοτομιών στην εκπαίδευση.

B. Ειδικό διδακτικό στόχοι

Πιο συγκεκριμένα, το μάθημα επιδιώκει οι φοιτητές/τριες:

- να κατανοήσουν εννοιολογικά το πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Δια βίου Μάθησης καθώς και τη συμβολή των Διεθνών Οργανισμών στη διαμόρφωσή του,
- να γνωρίσουν τη διαχρονικότητα και τις μεταλλαγές του θεσμού της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα, καθώς και το έργο και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων,
- να παρακολουθήσουν την πορεία ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη Δια βίου Μάθηση, όπως αυτή εφαρμόζεται μέσα από τα αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα, μέχρι το 2020,
- να ενημερωθούν για τις παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενίσχυση του θεσμού της Δια βίου Μάθησης και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα μέχρι το 2020,
- να διαπιστώσουν τυχόν ομοιότητες ή και διαφορές με την εκπαιδευτική πολιτική άλλων χωρών για τη Δια βίου Μάθηση, μέσα από συγκριτικά δεδομένα.
- να κατανοήσουν την οικονομική διάσταση των υιοθετούμενων εκπαιδευτικών πολιτικών,
- να γνωρίσουν τη μέθοδο ανάλυσης κόστους-οφέλους, κατά τη διαδικασία επιλογών χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της Δια βίου Μάθησης,
- να αναγνωρίσουν τις διαφορετικές μορφές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της Δια βίου Μάθησης και τους μηχανισμούς λειτουργίας τους,
- να αναγνωρίσουν τους ρόλους όλων των εμπλεκόμενων μερών στη σχέση εκπαιδευτικών πολιτικών και οικονομίας – αγοράς εργασίας,
- να είναι σε θέση να περιγράψουν το οργανωσιακό-λειτουργικό μοντέλο ηγεσίας που εφαρμόζεται στις διαφορετικές εκπαιδευτικές βαθμίδες και τους διαφορετικούς τύπους μάθησης,

- να γνωρίσουν τους κυριότερους μηχανισμούς και τα εργαλεία για την προώθηση της ποιότητας και της πιστοποίησης στην εκπαίδευση,
- να προσεγγίσουν τους σημαντικότερους τρόπους συμμετοχής των κεντρικών και των αποκεντρωμένων δομών εξουσίας στην άσκηση εκπαιδευτικής πολιτικής και ηγεσίας και να συμβάλουν με τις προσωπικές τους απόψεις στην εξεύρεση τρόπων διαχείρισης των μελλοντικών προκλήσεων,
- να κατανοήσουν την αναγκαιότητα εισαγωγής καινοτομιών στην εκπαίδευση ως αποτέλεσμα των σύγχρονων επιταγών λειτουργίας των εκπαιδευτικών συστημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο,
- να κατανοήσουν τους παράγοντες που δρουν ως ενισχυτές ή ως αναστολείς στη διαδικασία εισαγωγής και εφαρμογής καινοτομιών, σε συνάρτηση και με τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία συντελεστές (stakeholders) και, τέλος,
- να ασκηθούν στην επιτέλεση ρόλων σχετικών με το σχεδιασμό και την εφαρμογή καινοτομιών στην εκπαίδευση, μέσω της επαφής τους με μελέτες περίπτωσης (case studies).

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος – Θεματικοί Άξονες

- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
- ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

1. Θεωρητικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής της Εκπαίδευσης Ενηλίκων

- Εννοιολογική αποσαφήνιση του πεδίου:
 - τυπική, μη τυπική εκπαίδευση, άτυπη μάθηση,
 - εκπαίδευση ενηλίκων, συνεχής εκπαίδευση, εναλλασσόμενη εκπαίδευση, συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, δια βίου μάθηση, κοινωνία της γνώσης
- Η συμβολή των Διεθνών Οργανισμών:
 - Ο.Η.Ε. – ΟΥΝΕΣΚΟ, Ο.Ο.Σ.Α. , Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Ένωση
- Θεματικοί άξονες της Εκπαίδευσης Ενηλίκων:
 - βασική παιδεία, συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου

2. Η δυναμική πορεία της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα

- Η διαχρονικότητα και οι μεταλλαγές του θεσμού
- Η ανάπτυξη των σύγχρονων φορέων παροχής δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Ο ρόλος και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων και το σύστημα πιστοποίησης εκπαιδευτικής επάρκειάς του

3. Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Δια βίου Μάθηση (1951-2020)

- Η θεμελίωση των γενικών αρχών
- Η ενίσχυση του ενδιαφέροντος για τη δια βίου μάθηση
- Από τη δια βίου μάθηση στην κοινωνία της γνώσης
- Οι νέες προτεραιότητες για τη δια βίου μάθηση
- Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»

4. Ελληνική εκπαιδευτική πολιτική και το οργανωσιακό μοντέλο ηγεσίας

- Η Ελληνική πολιτική για την εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια) και τύπους μάθησης (τυπική, μη τυπική και άτυπη) με έμφαση στο οργανωσιακό - λειτουργικό μοντέλο ηγεσίας.
- Ποιότητα, πιστοποίηση και εκπαιδευτική ηγεσία. Ζητήματα ποιότητας και πιστοποίησης της εκπαίδευσης και οι νέες προκλήσεις για την εκπαιδευτική ηγεσία.
- Ο ρόλος της κεντρικής εξουσίας και των αποκεντρωμένων φορέων άσκησης πολιτικής (και ηγεσίας) στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη των δράσεων.

- 5. Η έννοια της καινοτομίας**
- Εισαγωγή στην έννοια της καινοτομίας / Χαρακτηριστικά και τύποι καινοτομιών
 - Παράγοντες και συνθήκες εισαγωγής καινοτομιών
 - Παράγοντες επιτυχούς και ανεπιτυχούς εισαγωγής καινοτομιών
 - Σχεδιασμός και εφαρμογή καινοτομιών
 - Εκπαιδευτικό σύστημα και εισαγωγή καινοτομιών – Αρχές και αντιστάσεις
- 6. Ηγεσία, διεύθυνση σχολικής μονάδας και εισαγωγή καινοτομιών**
- 7. Οι καινοτομίες στην εκπαίδευση**
- Εκπαιδευτικός και εισαγωγή καινοτομιών
 - Μαθητές και εισαγωγή καινοτομιών
 - Αναλυτικά προγράμματα και εισαγωγή καινοτομιών
- 8. Τα Ευρωπαϊκά Εκπαιδευτικά Προγράμματα (2000-2020)**
- Τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα (2000-2006)
 - Τα νέα Ευρωπαϊκά Προγράμματα (2007-2013)
 - Τα σύγχρονα Ευρωπαϊκά Προγράμματα (2014-2020)
- 9. Η ενίσχυση του θεσμού της Δια βίου Μάθησης στην Ελλάδα**
- Οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενίσχυση του θεσμού στην Ελλάδα (1989-2020)
 - Ο ρόλος των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
 - Τα τρία ελληνικά Κοινωνικά Πλαίσια Στήριξης (1989-2006)
 - Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς -ΕΣΠΑ (2007-2013)
 - Η νέα προγραμματική περίοδος (2014-2020)
- 10. Εκπαιδευτική πολιτική και αγορά εργασίας**
- Σχεδιασμός της εκπαιδευτικής πολιτικής για τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας
 - Το εθνικό σύστημα σύνδεσης της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.)
 - Σχεδιασμός της εκπαιδευτικής πολιτικής και οικονομική ανάπτυξη
 - Σχεδιασμός της εκπαιδευτικής πολιτικής και πολιτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης
 - Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στη διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.
- 11. Μορφές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης**
- Εισαγωγή στην ανάλυση κόστους-οφέλους από την ένταση χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης.
 - Μορφές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης:
 - κοινοτικοί πόροι
 - εθνικοί πόροι
 - ιδιωτικοί πόροι
 - Φορείς και μηχανισμοί σχεδιασμού και εποπτείας της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης.
 - Αξιολόγηση της χρηματοδότησης της εκπαίδευσης και τη δια βίου μάθησης.
- 12. Η εκπαιδευτική πολιτική άλλων χωρών για τη Δια βίου Μάθηση**
- Συγκριτικές προσεγγίσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής άλλων χωρών
 - Καλές πρακτικές άλλων χωρών
- 13. Αξιολόγηση του μαθήματος**

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

1. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες, μελέτες περίπτωσης, ερμηνευτική και κριτική προσέγγιση αναδυόμενων θεμάτων.
2. Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με: α) την παρουσία και συμμετοχή τους στο μάθημα, β) την εκπόνηση και παρουσίαση μεγάλης σε έκταση εργασίας και γ) με γραπτή εξέταση στο πλαίσιο της τελικής αξιολόγησης του μαθήματος.

Ε. Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αγγελίδης, Π. & Μαυροειδής, Γ. (επιμ). (2004) *Εκπαιδευτικές καινοτομίες για το σχολείο του μέλλοντος*. Τόμος Α' και Β', Αθήνα : Gutenberg.
- Bucht, B., (1995). *Education and employment*. O.E.C.D.
- Carnoy, M., (1995). *International encyclopedia of economics of education*. Oxford: Pergamon.
- Coates, M. (2010). *Shaping a new educational landscape: exploring possibilities for education in the 21st century*. London, England: Continuum.
- Cohn, E., Geske, T., (1990). *The economics of education*. Oxford: Pergamon.
- Day, C. (2000). *Leading Schools in Time of Change*. London : Open University Press.
- Durrant, J. and Holden, G. (2005). *Teachers Leading Change*. London: Paul Chapman Educational Publishing.
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020», (2014).
- Fullan, M. (1997). *The Challenge of School Change*. London : Corwin Press.
- Goleman, D., Boyatzis, R., McKee, A. (2002). *Ο νέος ηγέτης*. Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.
- Hall, E.G. and Hord, M. S. (2002). *Implementing Change : Principals, Patterns and Potholes*. London: Allyn & Bacon.
- James, C. and Connolly, U. (2000). *Effective Change in School*. London : Routledge Falmer.
- Johnson, D. (2005). *Sustaining Change in Schools : How to overcome differences and focus on quality*. London : Association for Supervision & Curriculum Deve.
- Jossey-Bass Inc (eds.) (2007). *The Jossey-Bass reader on educational leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Κανελλόπουλος Κ., Παπακωνσταντίνου Π., (2005). *Οικονομικές διαστάσεις της κατάρτισης ενηλίκων*. ΚΕΠΕ.
- Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε. & Λαμπρόπουλος, Χ. (2006). *Αξιολόγηση, αποτελεσματικότητα και ποιότητα στην εκπαίδευση : εκπαιδευτικός σχεδιασμός και οικονομία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κυριαζής, Α. & Ασδεράκη, Φ. (2012). Διακυβέρνηση και Ηγεσία στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Ο ρόλος του Πρύτανη. Στον τιμητικό τόμο Σωτηρίου Καρβούνη, Κέντρο Ερευνών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 401-416.
- McMahon, W. (1990). *Education and development: measuring the social benefits*. Oxford University Press.
- Morrison, K. (1998). *Management theories for educational change*. London : Paul Chapman Educational Publishing.
- Μπελαδάκης, Μ. (2009). Αποκέντρωση στην Εκπαίδευση. Μύθος ή πραγματικότητα; *Δημόσιος Τομέας*, τ. 259, 34-35.
- Μπουραντάς, Δ. (2005) *Ηγεσία*. Αθήνα : Κριτική.
- Νικολαΐδου, Μ. (2012). *Εκπαιδευτική ηγεσία: ε, και; : χαρτογραφώντας το πεδίο της ηγεσίας στην εκπαίδευση : από τη θεωρία στην έρευνα και στην πρακτική*. Αθήνα: Ίων.
- Νόμος 3369 «Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις», της 6^{ης} Ιουλίου 2005 (ΦΕΚ 171 τ. Α').
- Νόμος 3879 «Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις», της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2010 (ΦΕΚ 163 τ. Α').
- Πασιαρδής, Π. (2004). *Εκπαιδευτική ηγεσία: Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Πασιαρδής, Π. (2012). *Επιτυχημένοι διευθυντές σχολείων: διεθνείς ερευνητικές τάσεις και η ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: Ίων.
- Peter Jarvis (2007). *Οι Θεμελιωτές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Σαΐτη, Α., (2000). *Εκπαίδευση και οικονομική ανάπτυξη*. Τυπωθήτω, 2000
- Σαΐτη, Α. & Σαΐτης, Χρ. (2011). *Εισαγωγή στη διοίκηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα.
- Σιπητάνου, Α. (1998). *Ο αναλφαριθμητισμός στην Ελλάδα: η διαχρονικότητα και οι μεταλλαγές του προβλήματος*.- Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Σιπητάνου Α. (2011). *Πάολο Φρέιρε 1921-1997. Η εκπαίδευση ενηλίκων ως πράξη απελευθέρωσης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Σιπητάνου Α. (2014). Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δια βίου μάθηση: Η πορεία-οι θεσμοί-οι εφαρμογές. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σπητιάνου Α. (2014). Το ζήτημα του εγγραμματισμού στη σύγχρονη εποχή (1990-2015). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Spring J., (1998). *Education and the rise of the global economy*. Mahwah, NJ: Erlbaum Associates.

Tsekouras, J., Stamboulis, M., Litsardakis, M., (2003). *The financing of vocational education and training in Greece, financing portrait*. Cedefop.

Williams, B. (1997). *Twelve Roles of Facilitators for School Change*. London : Corwin Press

Υπουργείο Εργασίας (2014). Έκθεση εκ των προτέρων αξιολόγησης (*ex ante evaluation*) του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020.

Υπουργική Απόφαση ΓΠ/20082 «Σύστημα πιστοποίησης εκπαιδευτικής επάρκειας εκπαιδευτών ενηλίκων της μη τυπικής εκπαίδευσης» (ΦΕΚ 2844/23.10.2012)

Ψαχαρόπουλος, Γ.(1999). *Οικονομική της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Ευθύμιος Βαλκάνος, Αναπληρωτής Καθηγητής

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αυτό αποσκοπεί στην αναγνώριση της σημασίας των μεθόδων διδασκαλίας που προσφέρονται κυρίως στα πλαίσια της μαθητοκεντρικής προσέγγισης και της νέας κουλτούρας μάθησης με έμφαση στην αξία της αξιολόγησης και της καινοτομίας. Οι επιμέρους θεματικές ενότητες έχουν επιλεγεί με κριτήριο να συμπεριλάβουν το μεγαλύτερο μέρος των σύγχρονων αντιλήψεων μάθησης και των στρατηγικών ανάπτυξης αποτελεσματικής διδασκαλίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις διδακτικές μεθόδους που βοηθούν στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, επιχειρηματικών και ηγετικών ικανοτήτων. Θα παρουσιαστούν σύγχρονες μέθοδοι μεταξύ των οποίων η έρευνα δράσης, η μέθοδος project και οι βιωματικές συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές. Επιπλέον, θα αναλυθεί ο ρόλος της τεχνολογίας, καθώς και η σημασία της αυτοδιαχειριζόμενης και αυτοδιοικούμενης μάθησης. Θα παρουσιαστούν η τυπολογία και τα μοντέλα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαξιολόγησης, προσεγγίζοντας ολιστικά τη διδακτική πράξη, τις μεθόδους, τους στόχους και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Το πλεονέκτημα του συγκεκριμένου μαθήματος είναι ότι το θεωρητικό πλαίσιο ενισχύεται από την πραγματοποίηση μικροδιδασκαλιών εκ μέρους των συμμετεχόντων, οι οποίες θα μεταφέρουν τη θεωρητική τους γνώση στην πράξη.

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Να αποκτήσουν οι φοιτητές πλήρη κατανόηση και ικανότητες αναγνώρισης, διάκρισης, χρήσης και κριτικής απόφασης στα παρακάτω θέματα:

1. Τη νέα κουλτούρα μάθησης με έμφαση στην αξία της αξιολόγησης.
2. Τις σύγχρονες διδακτικές μεθόδους και τεχνικές όπου η βιωματική μάθηση, η τεχνολογία, η αξιολόγηση και η ποιότητα παίζουν καθοριστικό ρόλο.
3. Την τυπολογία και τα μοντέλα αξιολόγησης που αρμόζουν στον εκπαιδευτικό οργανισμό
4. Τη σημασία της μικροδιδασκαλίας ως εκπαιδευτική πρακτική όπου η θεωρία συνδέεται εποικοδομητικά με την πράξη
5. Τη σημασία ανάπτυξης κουλτούρας αξιολόγησης σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο στα πλαίσια του εκπαιδευτικού οργανισμού

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος

1. Παρουσίαση Μαθήματος (Syllabus) - Εισαγωγή στη Διδακτική Μεθοδολογία

- Στόχοι και αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα από το συγκεκριμένο μάθημα
- Εισαγωγή στη διδακτική μεθοδολογία
- Συμβόλαιο μάθησης

2. Σύγχρονες Αντιλήψεις για τη Μάθηση και την Αξιολόγηση

- Σύγχρονες μαθησιακές θεωρίες
- Αυτοδιοικούμενη και αυτοδιαχειριζόμενη μάθηση
- Τεχνολογία και νέα μαθησιακά μοντέλα
- Αξιολόγηση ως μέσο βελτίωσης μαθησιακών αποτελεσμάτων και ανάπτυξης ηγετικών δεξιοτήτων

3. Ανάπτυξη της Έρευνας Δράσης στη Σχολική Μονάδα

- Έρευνα δράσης στην εκπαίδευση και οι προϋποθέσεις υλοποίησής της
- Ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας στην ανάπτυξη της έρευνας δράσης
- Επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μέσω της έρευνας δράσης

4. Η Μικροδιδασκαλία ως Διδακτική Πρακτική: Σχεδιασμός, Αξιολόγηση, Χρησιμότητα

- Σημασία της μικροδιδασκαλίας
- Ανάπτυξη σχεδίου μικροδιδασκαλίας
- Άξονες και κριτήρια αξιολόγησης μικροδιδασκαλίας

5. Η Αξιοποίηση των Βιωματικών Συμμετοχικών Εκπαιδευτικών Τεχνικών στη Διδακτική Πράξη

- Ανάλυση της έννοιας της βιωματικής μάθησης
- Παρουσίαση βιωματικών συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών
- Μέθοδος project

6. Μοντέλα Αξιολόγησης – Αυτοαξιολόγηση: Θεωρία και Πράξη

- Μοντέλα εκπαιδευτικής αξιολόγησης στη διεθνή πραγματικότητα
- Αυτοαξιολόγηση και η σημασία της
- Εφαρμογή της αυτοαξιολόγησης και ο ρόλος του κριτικού φύλου στη διαδικασία της

7. Η Αξιολόγηση ως Μέσο Βελτίωσης της Ποιότητας της Διδασκαλίας και του Ρόλου του Εκπαιδευτικού Οργανισμού

- Αξιολόγηση και ποιότητα διδασκαλίας
- Αξιολόγηση και η αξία της στη λειτουργία του εκπαιδευτικού οργανισμού
- Διαμόρφωση κουλτούρας αξιολόγησης σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο

8-13. Παρουσίαση και αξιολόγηση μικροδιδασκαλιών

Επτά από τις 13 εισηγήσεις είναι κοινές και στις δύο κατευθύνσεις, στην Κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Διοίκηση και Ηγεσία» και στην Κατεύθυνση «Πληροφορική και Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση».

Οι υπόλοιπες έξι εισηγήσεις θα προσδιοριστούν ανά κατεύθυνση.

Προβλέπεται πραγματοποίηση μικροδιδασκαλιών στη Κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Διοίκηση και Ηγεσία» και παρουσίαση εργασιών στην Κατεύθυνση «Πληροφορική και Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση».

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

1. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες, μελέτες περίπτωσης, παίξιμο ρόλων, προσομιώσεις και ερμηνευτική αναδυόμενων θεμάτων
2. Εκπαιδευτικά μέσα: Η/Υ, βιντεοπρωτόκολλος, πίνακας μαρκαδόρου, φωτοτυπημένο υλικό, προβολή βίντεο
3. Η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την παρουσία και ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στο μάθημα, την παρουσίαση μικροδιδασκαλίας και την εκπόνηση ομαδικής εργασίας.

Ε. Ενδεικτική βιβλιογραφία

Α) Ελληνική

Βεργίδης, Δ. (2003). Η εξειδίκευση των εκπαιδευτών. *Βήμα Κοινωνικών Επιστημών*, 35: 161 – 180.

Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Διδακτική μεθοδολογία: Διδακτικά μοντέλα*. (Κ. Κασσιμάτη, Ed.) Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Keegan, D. (2001). *Οι Βασικές Αρχές της Ανοιχτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης* (μτφρ. Αλεξάνδρα Μελίστα). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κανάκης, Ι. (2006). *Η οργάνωση της διδασκαλίας-μάθησης με ομάδες εργασίας: Θεωρητική θεμελίωση και πρακτική εφαρμογή*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Καρατζά-Σταυλιώτη, Ε., & Λαμπρόπουλος, Χ. (2006). *Αξιολόγηση. αποτελεσματικότητα και ποιότητα στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Κασσωτάκης, Μ., & Φλουρής, Γ. (2006). *Μάθηση και διδασκαλία* (3η ed.). Αθήνα: Αυτοέκδοση.

- Καψάλης, Α., & Βρεττός, Ι. (2010). *Μικροδιδασκαλία και άσκηση διδακτικών δεξιοτήτων* (2η ed.). Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Καψάλης, Α., & Νημά, Ε. (2008). *Σύγχρονη διδακτική* (2η ed.). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Κελπανίδης, Μ. και Βруνιώτης, Κ. (2004). *Δια Βίου Μάθηση: Κοινωνικές προϋποθέσεις και λειτουργίες, δεδομένα και διαπιστώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Noye, D. and Riveteau, J. (1999). *Πρακτικός Οδηγός του Εκπαιδευτή* (μτφρ. Ελευθερία Ζέη). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Race, P. (1999). *Το εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης*. (μτφρ. Ελευθερία Ζέη). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ρήγας, Α. (1992). *Επιμόρφωση Ενηλίκων (τ.1.)*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. (μτφρ. Μαρία Παπαδοπούλου και Μαρία Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σταματόπουλος, Κ. (2006). *Βιωματική εκπαίδευση και ανάπτυξη*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Χαραλαμπόπουλος, Β. (2001). *Οργάνωση της διδασκαλίας και της μάθησης γενικά*. Αθήνα: Gutenberg.
- Χατζηπαναγιώτου, Π. (2001). *Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών: Ζητήματα οργάνωσης, σχεδιασμού και αξιολόγηση προγραμμάτων*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- Χρυσάφιδης, Κ. (2005). *Βιωματική-επικοινωνιακή διδασκαλία: Η εισαγωγή μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.

B) Ξενόγλωσση

- Anderson, G., Boud, D., & Sampson, J. (2000). *Learning contracts: A practical guide*. London: Kogan Page.
- Black, P., & William, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education*, 5, 1-74.
- Bloom, B. S., Madaus, G. F., & Hasting, J. T. (1981). *Evaluation to improve learning*. New York: McGraw-Hill.
- Brookfield, S. (1986). *Understanding and Facilitating Adult Learning*. Milton Keynes: Open University Press.
- Brookfield, S. (1988). *Training Educators of Adults*. London: Routledge.
- Claxton, G., Atkinson, T., Osborn, M. and Wallace, M. (eds) (1996). *Liberating the Learner*. London: Routledge.
- Corder, N. (2002). *Learning to Teach Adults*. London: Routledge Falmer.
- Cunningham, J. B., & Eberle, T. (1993). Characteristics of the mentoring experience: A qualitative study. *Personnel Review*, 22(4), 54-66.
- Curzon, L.B. (1997). *Teaching in Further Education, An Outline of Principles and Practice*. London: Cassell.
- Desforges, C. (1995). *An Introduction to Teaching: Psychological Perspectives*. Oxford: Blackwell.
- Evans, J. R., & Lindsay, W. M. (2002). *The management and control of quality* (5th ed.). Ohio: South-Western.
- Freire, P. (1972). *Pedagogy of the Oppressed*. Harmondsworth: Reguiah.
- Galbraith, M. C. (1990). *Adult Learning Methods*. Malabar, Florida: Krieger.
- Giossi, S. (2009). The quality effect on workplace learning. In K. Athanassiadis, S. Giossi, & K. Christodouloupoulou (Ed.), *6th International Conference 'Standardization, Prototypes and Quality: A means of Balkan countries collaboration'* (pp. 275-287). Thessaloniki: ENEPROT.
- Giossi, S., & Valkanos, E. (2009). Ethical aspects of mentoring within organizations. *22th EBEN Annual Conference, Pathos for Ethics: Leadership, excellence and the quest for a sustainable future*. Athens: EBEN.
- Huddleston, P. and Unwin, L. (1997). *Teaching and Learning in Further Education. Diversity and change*. London: Routledge.
- Jarvis, P. (1993). *Adult and Continuing Education* (3rd edn). London: Routledge.
- Keegan, D. (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ'αποστάσεως εκπαίδευσης*. (Α. Μελίστα, Trans.) Αθήνα: Μεταίχμιο.

- King, M., & Newmann, F. (2001). Building school capacity through professional development: Conceptual empirical considerations. *The International Journal of Educational Management*, 15(2), 86-93.
- Knowles, M, S. (1980). *The modern practice of Adult Education*. Chicago: Association Press.
- Miller, A. (2004). *Mentoring students and young people*. London: Routledge.
- Noye, D., & Piveteau, J. (1999). *Πρακτικός οδηγός του εκπαιδευτή*. (Ε. Ζέη, Trans.) Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Passmore, J. (n.d.). Coaching and mentoring-The role of experience and sector knowledge. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*(Special issue), 10-16.
- Race, P. (1999). *Το εγχειρίδιο της ανοικτής εκπαίδευσης*. (Ε. Ζέη, Trans.) Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Reece, J. and Walker, S. (1997). *Teaching Training and Learning* (3rd edn). Sunderland: Business Education Publishers.
- Smith, C. (1998). *Adult Learning and Development: Perspectives from Educational Psychology*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sutherland, P. (ed). (1998). *Adult Learning: A Reader*. London: Kogan page.
- Teenant, M. (1996). *Psychology and Adult Learning*. London: Routledge.
- Tuijnman, A. and Kamp, M. (1992). *Learning Across the Lifespan: theories, research, policies*. Oxford: Pergamon Press.
- Walklin, L. (1990). *Teaching and Learning in Further and Adult Education*. Cheltenham: Stanley Thornes.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Ευθύμιος Βαλκάνος, Αναπληρωτής Καθηγητής

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το συγκεκριμένο μάθημα αποσκοπεί στην προσφορά ενός ολοκληρωμένου κύκλου θεματικών ενοτήτων σε όλους εκείνους οι οποίοι επιθυμούν να αναπτύξουν και να διευρύνουν τις γνώσεις και τις ικανότητές τους σε θέματα που αφορούν την οργάνωση και τη διοίκηση της εκπαίδευσης. Επιχειρεί να διαμορφώσει ηγετικά στελέχη που θα είναι απολύτως επαρκείς γνώστες του ευρύτερου πλαισίου μέσα στο οποίο λειτουργεί η εκπαίδευση, ώστε να μπορούν να λειτουργούν όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται κατά την άσκηση του διευθυντικού ρόλου που αναλαμβάνουν. Ειδικότερα, σκοπός του μαθήματος είναι να προετοιμάζει μελλοντικά διευθυντικά στελέχη, τα οποία θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις διανοητικού και πρακτικού χαρακτήρα προκλήσεις της οργάνωσης και της διοίκησης, όχι μόνο του σημερινού αλλά και του αυριανού σχολείου, παρέχοντας μια σύγχρονη κριτική θεώρηση για την εκπαιδευτική διοίκηση τόσο σε επίπεδο της σχολικής μονάδας όσο και της εκπαίδευσης γενικότερα. Στόχο του μαθήματος αποτελεί η προετοιμασία διευθυντικών στελεχών για την απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων, ώστε να συμβάλουν θετικά και αποτελεσματικά στην αναμόρφωση της εκπαίδευσης, προκειμένου αυτή να ανταποκριθεί πλήρως στις σύγχρονες προκλήσεις και απαιτήσεις. Επιπρόσθετα, το μάθημα στοχεύει να προσφέρει μέσω πρακτικών εφαρμογών ευκαιρίες εξάσκησης σε δεξιότητες αποτελεσματικής οργάνωσης και διοίκησης σχολικών μονάδων, καθώς και να προωθήσει, όχι μόνο την εκπαιδευτική έρευνα σε γενικό επίπεδο, αλλά κυρίως την έρευνα σε θέματα διοίκησης και οργάνωσης της εκπαίδευσης. Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, όλοι όσοι κατέχουν κάποια διοικητική θέση ή στοχεύουν να αναρριχηθούν σε ηγετικές θέσεις στη δημόσια ή στην ιδιωτική εκπαίδευση, καθώς και εκείνοι που επιθυμούν να διευρύνουν τους ορίζοντές τους και να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά στο χώρο της εκπαίδευσης, θα είναι σε θέση να δίνουν λύσεις στα ποικίλα προβλήματα που καθημερινά προκύπτουν και απαιτούν άμεση επίλυσή τους.

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Με την παρακολούθηση του μαθήματος οι εκπαιδευόμενοι-ες θα είναι σε θέση:

- Να έρθουν σε επαφή με τις βασικές αρχές της οργάνωσης και διοίκησης της εκπαίδευσης και να αποκτήσουν στέρεες γνωστικές βάσεις για το συγκεκριμένο επιστημονικό αντικείμενο.
- Να αντιληφθούν τη λειτουργία του σχολείου ως ανοικτού συστήματος εντός του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος αλλά και του εκπαιδευτικού συστήματος.
- Να εμβαθύνουν ώστε να αποκτήσουν γνώσεις για τις λειτουργίες του προγραμματισμού, της οργάνωσης, της ηγεσίας, του ελέγχου και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, αλλά και για τα γνωστικά πεδία της παρακίνησης, της επικοινωνίας και του οργανωτικού κλίματος στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς.
- Να είναι σε θέση να κατανοήσουν το διοικητικό δίκαιο και τις αρχές της εκπαιδευτικής διοίκησης.
- Να είναι σε θέση να προβαίνουν στην αποτελεσματική διεύθυνση συγκρούσεων και στην επίλυση προβλημάτων.

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος

1. Η Διοίκηση στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης

- Εισαγωγικές έννοιες της οργάνωσης και διοίκησης
- Διαχρονική εξέλιξη της διοικητικής σκέψης
- Αρχές γενικής και εκπαιδευτικής διοίκησης
- Μοντέλα διοικητικής οργάνωσης της εκπαίδευσης

2. Η Σχολική Μονάδα και ο Εκπαιδευτικός Οργανισμός ως Κοινωνικά Συστήματα

- Η έννοια και η φύση του σχολείου, διαφορετικές αντιλήψεις
- Η συστημική προσέγγιση της σχολικής μονάδας και του εκπαιδευτικού οργανισμού
- Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα και οι συντελεστές της εκπαιδευτικής διοίκησης

3. Ο Προγραμματισμός στην Εκπαίδευση

- Έννοια και σημασία του σχεδιασμού - προγραμματισμού
- Βασικά στοιχεία του σχεδιασμού – προγραμματισμού
- Σχεδιασμός - προγραμματισμός και ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα
- Διοίκηση με αντικειμενικούς σκοπούς (M.B.O.)

4. Η Λήψη Αποφάσεων στην Εκπαίδευση

- Έννοια και σημασία Λήψης Αποφάσεων
- Διαδικασία λήψης αποφάσεων
- Είδη αποφάσεων
- Λήψη ομαδικών αποφάσεων στη σχολική μονάδα / εκπαιδευτικό οργανισμό

5. Η Οργάνωση και η Διεύθυνση στην Εκπαίδευση

- Έννοια και σημασία της Οργάνωσης
- Δομή της Οργάνωσης
- Συστήματα Οργάνωσης
- Διεύθυνση Σχολικών Μονάδων και Εκπαιδευτικών Οργανισμών

6. Ο Έλεγχος στην Εκπαίδευση

- Έννοια και σπουδαιότητα του ελέγχου
- Η διαδικασία του ελέγχου στη σχολική μονάδα / εκπαιδευτικό οργανισμό
- Χαρακτηριστικά αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου

7. Το Διοικητικό Δίκαιο στην Εκπαίδευση

- Έννοια, πηγές και εφαρμογές του διοικητικού δικαίου
- Αρχές που διέπουν τη δράση της δημόσιας διοίκησης: Αναλυτική περιγραφή
- Νομοθετική διάσταση του σχολείου και του εκπαιδευτικού οργανισμού

8. Ο Διευθυντής Σχολικής Μονάδας/ Εκπαιδευτικού Οργανισμού και το έργο του

- Καθήκοντα διευθυντή σχολικής μονάδας / εκπαιδευτικού οργανισμού βάσει του νομοθετικού πλαισίου
- Διοικητική δραστηριότητα του διευθυντή στην πράξη (ως οργανωτής, ως επόπτης, ως εκπαιδευτής, ως συντονιστής και ως ρυθμιστής λειτουργικών ζητημάτων)

9. Συμμετοχική διοίκηση στην εκπαίδευση

- Ορισμός συμμετοχικής διοίκησης
- Το μοντέλο της συμμετοχικής διοίκησης
- Προϋποθέσεις εφαρμογής του συμμετοχικού μοντέλου διοίκησης στη σχολική μονάδα
- Οργανωτική δομή της σχολικής μονάδας που λειτουργεί με τις αρχές της συμμετοχικής διοίκησης

10. Η Παρακίνηση προσωπικού

- Έννοια της παρακίνησης προσωπικού
- Θεωρίες παρακίνησης
- Σχέσεις μεταξύ παρακίνησης και αποδοτικότητας

- Ο ρόλος του διευθυντή σχολικής μονάδας / εκπαιδευτικού οργανισμού στην 'παρακίνηση προσωπικού'

11. Αντιμετώπιση συγκρούσεων και επίλυση προβλημάτων

- Έννοια και περιεχόμενο των συγκρούσεων
- Τύποι συγκρούσεων
- Τρόποι επίλυσης προβλημάτων και αντιμετώπιση συγκρούσεων στις σχολικές μονάδες/ εκπαιδευτικούς οργανισμούς

12. Οικονομικά της Εκπαίδευσης

- Η έννοια των οικονομικών της εκπαίδευσης
- Εκπαίδευση και οικονομική ανάπτυξη
- Εκπαίδευση και κατανάλωση
- Διαχείριση των πόρων στις σχολικές μονάδες / εκπαιδευτικούς οργανισμούς

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

4. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες, μελέτες περίπτωσης, παίξιμο ρόλων, προσομοιώσεις και ερμηνευτική αναδυόμενων θεμάτων.
5. Η/Υ, βιντεοπρωτόκολλος, πίνακας μαρκαδόρου, φωτοτυπημένο υλικό, προβολή ταινιών.
6. Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με: 1) την παρουσία και συμμετοχή τους στο μάθημα 2) την εκπόνηση και παρουσίαση μίας μεγάλης και μίας μικρής σε έκταση εργασίας και 3) Εξετάσεις.

Ε. Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αγγελάκος, Κ. (2004). *Διαθεματικές προσεγγίσεις της γνώσης στο ελληνικό σχολείο*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Αθανασσούλα – Ρέππα, Α. (2008). *Εκπαιδευτική διοίκηση και οργανωσιακή συμπεριφορά*. Αθήνα: Έλλην.
- Bush, T. & Middlewood, D. (2005). *Organizational structures and roles*. In Tony Bush and David Middlewood *Leading and managing people in education*. London: Sage.
- Δημητρόπουλος, Ε. (2003). *Αποφάσεις – Λήψη Αποφάσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Καμπουρίδης, Γ. (2002). *Οργάνωση και διοίκηση σχολικών μονάδων*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Kowalski, T. J. (2005). *Case Studies on Educational Administration (4th Ed.)*. Boston: Allyn & Bacon.
- Matthews, J. L. & Crow, G. M. (2003). *Being and Becoming a Principal. Role Conception for Contemporary Principals and Assistant Principals*. Boston: Allyn & Bacon.
- Μιχόπουλος, Α. (2002). *Εκπαιδευτικό Δίκαιο*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Μπρίνια, Β. (2008). *Management εκπαιδευτικών μονάδων και εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
- Παπαγιάννης, Ν. Γ. (2004). *Η τέχνη της διοίκησης στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Έκδοση του συγγραφέα.
- Πασιαρδής, Π. (2012). *Επιτυχημένοι διευθυντές σχολείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Πασιαρδής, Π. και Πασιαρδή, Γ. (2000). *Αποτελεσματικά Σχολεία: Πραγματικότητα ή Ουτοπία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg/Τυπωθήτω.
- Πουλής, Π. (2011). *Εκπαιδευτικό δίκαιο και θεσμοί*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Ράπτης, Ν. (2007). *Ηγεσία και διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Σαϊτης, Χ. (2014). *Μύηση των εκπαιδευτικών στα μυστικά της σχολικής ηγεσίας – Σύγχρονες τάσεις και πρακτικές*. Αθήνα.
- Σαϊτης, Χ. (2014). *Ο διευθυντής στο σύγχρονο σχολείο από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα.
- Σαϊτης, Χ. (2005). *Οργάνωση και λειτουργία των σχολικών μονάδων*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.
- Σαϊτης, Χ. Α. (2005). *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης. Θεωρία και πράξη*. Αθήνα.
- Τσικαλάκη, Κ. (2009). *Γυναικών διαδρομές στη διοίκηση των σχολικών μονάδων: Μια ποιοτική διερεύνηση*.
- Hoy Wayne and Miskel Cecil (2005). *Educational Administration Theory, Research and Practice*. McGraw Hill.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Βασιλική Καραβάκου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αυτό αποσκοπεί στην προσφορά ενός ολοκληρωμένου εισαγωγικού κύκλου θεματικών γύρω από τη φύση, την εννοιολογική διαστρωμάτωση και την αποστολή της ηγεσίας εντός του ευρύτερου πλαισίου της εκπαίδευσης. Το υποστηρικτικό θεωρητικό υπόβαθρο προσφέρεται από διάφορες Επιστήμες της Εκπαίδευσης και η έμφαση δίνεται στην αποτύπωση της σημασίας και της αξίας της ηγεσίας στο σύγχρονο εκπαιδευτικό περιβάλλον και των προκλήσεων που αναδύονται εντός του πλαισίου αυτού. Το μάθημα ενδιαφέρεται για τη διερεύνηση των επιμέρους εννοιολογικών σχέσεων, την ανάπτυξη της κατανόησης, της αναγνώρισης, της ερμηνείας και της κριτικής απέναντι σε καταστάσεις και προβλήματα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ηγεσία. Στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές πλήρη κατανόηση των εννοιών, των επιχειρημάτων, των θεωριών αλλά και των προβλημάτων που ανακύπτουν στο πεδίο της σύγχρονης εκπαιδευτικής ηγεσίας και απαιτούν την άσκηση και την αξιοποίηση ηγετικών ικανοτήτων.

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Να αποκτήσουν οι φοιτητές πλήρη κατανόηση και ικανότητες αναγνώρισης, διάκρισης, χρήσης και κριτικής απόφασης στα παρακάτω θέματα:

1. Το εννοιολογικό πεδίο της εκπαιδευτικής ηγεσίας.
2. Τις σχέσεις συγγένειας που αναπτύσσονται ανάμεσα στα διάφορα γνωστικά – επιστημονικά πεδία ως προς τη σχέση τους με την εκπαιδευτική ηγεσία.
3. Τα χαρακτηριστικά του ηγέτη.
4. Τις φιλοσοφικές προϋποθέσεις για την εκπαιδευτική ηγεσία μέσα από τις βασικές – παραδοσιακές αλλά και τις σύγχρονες φιλοσοφικές θεωρίες για την ηγεσία.
5. Τα βασικά θεωρητικά μοντέλα για την εκπαιδευτική ηγεσία στο σύγχρονο εκπαιδευτικό και κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον.
6. Τη σχέση ηγεσίας, σχολικού κλίματος και σχολικής κουλτούρας.
7. Τη σχέση ηγεσίας, εκπαίδευσης και αποτελεσματικότητας.
8. Τη σχέση ηγεσίας και εκπαιδευτικής πολιτικής.
9. Την κατανόηση και ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων ηγεσίας.
10. Την ανάπτυξη στρατηγικών ηγεσίας για την αντιμετώπιση προκλήσεων και κρίσεων.

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος

1. Η ηγεσία στην εκπαίδευση

- Ορισμός, ιστορία και εξέλιξη του πεδίου
- Αποσαφηνίσεις εννοιών και εννοιολογικών σχέσεων

2. Τα χαρακτηριστικά του Ηγέτη

- Αυτογνωσία, αυτο-αναγνώριση, αυτοκριτική
- Διά βίου γνωστικά ενδιαφέροντα
- Κατανόηση σε εύρος και βάθος
- Διαλεκτική σκέψη (ανάλυση και σύνθεση, πρωτοποριακή, δημιουργική και αποκλίνουσα σκέψη)
- Ειλικρίνεια και επικοινωνία
- Απουσία επικριτικότητας και άσκηση φρόνησης
- Πνευματική εντιμότητα και ηθική ακεραιότητα (δέσμευση και αποφυγή ουδετερότητας)
- Κατεύθυνση, στοχοθεσία, οραματισμός και μετάδοση οράματος
- Συνεργασία και δημιουργία συλλογικής κουλτούρας
- Ανάπτυξη προσωπικού και δημιουργία προσωπικών σχέσεων

3. Φιλοσοφικές προσεγγίσεις και θεωρητικά μοντέλα I

- Παραδοσιακά μοντέλα ηγεσίας (Σωκράτης, Πλάτωνας, Αριστοτέλης, Στωικοί, Επίκουρος, Machiavelli, Hobbes, Kant, Rousseau, Hegel, Nietzsche)

4. Φιλοσοφικές προσεγγίσεις και θεωρητικά μοντέλα II

- Σύγχρονα μοντέλα ηγεσίας θετικισμός, κριτική θεωρία (Foster), θεωρία της επικοινωνιακής δράσης (Habermas), ερμηνευτική (Gadamer), φεμινιστική θεωρία (Carrer), κριτικός πραγματισμός (Maxcy), μετα-μοντερνισμός / μετα-δομισμός (Carrer, Derrida, Lyotard, Foucault, Bauman, Anderson, Grinberg, Critchley, Biesta, Miron, Fielding, Giroux, Butler)

5. Εκπαιδευτική ηγεσία

- Ορισμοί και εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Μοντέλα εκπαιδευτικής ηγεσίας
- Συναλλακτική/διεκπεραιωτική ηγεσία (transactional)
- Μετασχηματιστική ηγεσία (transformational)
- Επιμεριστική ηγεσία (shared or distributed)
- Αξιακή ηγεσία (values-led)
- Κριτική ηγεσία (critical)
- Ηγεσία, δημιουργικότητα και αποτελεσματικότητα: Μία εύθραυστη και αναγκαία ισορροπία: διεκπεραιωτική και μετασχηματιστική ηγεσία

6. Ηγεσία, σχολικό κλίμα και σχολική κουλτούρα

- Ορισμοί και εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Σχολικό κλίμα και σχολική κουλτούρα
- Τα σχολεία ως κοινότητες
- Η κουλτούρα του *ανήκειν*

7. Ηγεσία και αποτελεσματικά – μη αποτελεσματικά σχολεία

- Αποτελεσματικότητα και εκπαίδευση
- Ηγεσία και αποτελεσματικά σχολεία

8. Ηγεσία και εκπαιδευτική πολιτική

- Εκπαιδευτική πολιτική και πολιτική φιλοσοφία
- Αποσαφηνίσεις εννοιών και εννοιολογικών σχέσεων
- Θεωρητικές προσεγγίσεις (φιλελεύθερη, συντηρητική, νεοφιλελεύθερη, προοδευτική πραγματιστική, σοσιαλιστική, κοινοτιστική, πλουραλιστική, κριτική/μετασχηματιστική)
- Ηγεσία, εκπαιδευτική πολιτική και κυβερνητικός έλεγχος
- Ηγεσία: Λογοδοσία, σχολική αυτονομία και αγορά
- Ηγεσία, αυτονομία και επαγγελματική παρηρησία

9. Ηγεσία και ανάπτυξη ικανοτήτων

- Ηγεσία και ανάπτυξη κριτικής σκέψης και αυτονομίας (μαθητών και προσωπικού)
- Ηγεσία και ικανότητες απόδοσης των διευθυντικών στελεχών
- Ηγεσία και αποτελεσματική διαχείριση αποτελεσματική διαχείριση χρόνου, ομάδας και άγχους
- Παραδείγματα και εφαρμογές

10. Από τη θεωρία στην πράξη

- Στρατηγικές ηγεσίας για την αντιμετώπιση προκλήσεων
- Στρατηγικές ηγεσίας για την αντιμετώπιση κρίσεων

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

1. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες, μελέτες περίπτωσης, παίξιμο ρόλων, προσομοιώσεις και ερμηνευτική αναδυόμενων θεμάτων.

2. Η/Υ, βιντεοπρωτόκολλος, πίνακας μαρκαδόρου, φωτοτυπημένο υλικό, προβολή ταινιών.
3. Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με: 1) την παρουσία και συμμετοχή τους στο μάθημα και 2) την εκπόνηση και παρουσίαση μεγάλης σε έκταση εργασίας.

Ε. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Biesta, G.J.J. (1995). Postmodernism and the repoliticization of education. *Interchange*, 26, 161–183.
- Cunningham, W. G. & Cordeiro P. A. (2003). *Educational leadership: A problem-based approach*. Boston: Allyn & Bacon.
- Campbell, R.F., Fleming, L., Newell, L.J., & Bennion, J.W. (1987). *A history of thought and practice in educational administration*. New York: Teachers College Press.
- Capper, C.A. (Ed). (1993). *Educational administration in a pluralistic society*. Albany, NY: SUNY Press.
- Culbertson, J.A. (1983). Theory in educational administration: Echoes from critical thinkers. *Educational Researcher*, 12(10), 15–22.
- Donmoyer, R., Imber, M., & Scheurich, J.J. (Eds). (1995). *The knowledge base in educational administration: Multiple perspectives*, Albany, NY: SUNY Press.
- English, F.W. (1994). *Theory in educational administration*. New York: Harper Collins.
- English, F.W. (1997). The cupboard is bare: The postmodern critique of educational Administration. *Journal of School Leadership* 7(1), 4–26.
- English, F.W., (1998). The postmodern turn in educational administration: Apostrophic or catastrophic development?. *Journal of School Leadership* 8(5), 426–447.
- Evers, C.W. & Lakomski, G. (1991). *Knowing educational administration*. Oxford: Pergamon Press.
- Foster, W. (1986). *Paradigms and promises: New approaches to educational administration*. Buffalo, NY: Prometheus Books.
- Getzels, J.W., Lipham, J.M., & Campbell, R.F. (1968). *Educational administration as a social process*. New York: Harper and Row.
- Hodgkinson, C. (1983). *The philosophy of leadership*. Oxford: Basil Blackwell.
- Hodgkinson, C. (1991). *Educational leadership: The moral art*. Albany, NY: SUNY Press.
- Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (1982). *Educational administration theory, research, and practice*. New York: Random House.
- Lunenburg, F. & Ornstein, A. (1991). *Educational administration: Concepts and practices*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company.
- Maxcy, S. (1994). *Postmodern school leadership: Meeting the crisis in educational administration*. Westport, CT: Praeger.
- Maxcy, S. (1991). *Educational leadership: A critical pragmatic perspective*. New York: Bergin and Garvey.
- Maxcy, S. (1995). *Democracy, chaos, and the new school order*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Mirón, L.F. (1996). *The social construction of urban schooling: Situating the crisis*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Murphy J., and K.S Louis (Eds). (1999). *Handbook of research on educational administration* (2nd edition). San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Palestini, R. H. (2002). *Educational administration: Leading with the mind and heart*. Lanham, MD: Scarecrow Education.
- Rost, J.C. (1991). *Leadership for the twenty-first century*. New York: Praeger.
- Stogdill, R. (1974). *Handbook of leadership*. New York: The Free Press.
- Usher, R. & Edwards, R. (1996). *Postmodernism and education*. London: Routledge.
- Wren, J. T. (1995). *The leader's companion: Insights on leadership through the ages*. New York: Simon & Schuster.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
Β' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: **Μαρία Πλατσίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια**

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αφορά στην εμπειριστατωμένη περιγραφή και ερμηνεία μιας σύγχρονης και πολύ δημοφιλούς έννοιας, της συναισθηματικής νοημοσύνης (ΣΝ). Η ΣΝ έχει ενδιαφέρουσες εφαρμογές στο χώρο της εργασίας και της ηγεσίας. Ειδικότερα, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού προϋποθέτει και απαιτεί την άσκηση ικανοτήτων ΣΝ. Στο μάθημα αυτό θα γίνει μια αναλυτική ανασκόπηση των πιο σημαντικών θεωρητικών μοντέλων της ΣΝ (π.χ., τα μοντέλα του Goleman, του Bar-On, των Mayer, Salovey, & Caruso, κ.ά.) καθώς και των τρόπων και των εργαλείων μέτρησης της ΣΝ στη διεθνή και στην ελληνική βιβλιογραφία. Τα παραπάνω θα συζητηθούν με αναφορά στην κριτική που ασκείται στον εννοιολογικό προσδιορισμό, τη μέτρηση και την αποτελεσματικότητα της ΣΝ. Μέσα από την ανασκόπηση σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων από τη διεθνή και την ελληνική βιβλιογραφία, θα συζητηθούν οι σχέσεις της ΣΝ με παράγοντες ατομικών διαφορών (όπως η ηλικία και το φύλο), με άλλες ψυχολογικές έννοιες (όπως η γνωστική νοημοσύνη και η προσωπικότητα), με διάφορες όψεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς (όπως η ακαδημαϊκή επίδοση, η εργασία και οι διαπροσωπικές σχέσεις), κ.ά. Θα συζητηθούν οι εφαρμογές διαφόρων διαστάσεων της ΣΝ στην εργασία, τη διοικητική επιστήμη και την ηγεσία και η αποτελεσματικότητά τους. Τέλος, θα εξεταστούν αναλυτικά και οι αρχές, οι τρόποι εφαρμογής και τα αποτελέσματα προγραμμάτων ανάπτυξης της ΣΝ που εφαρμόζονται σε διάφορα εργασιακά πλαίσια.

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Να αποκτήσουν οι φοιτητές πλήρη κατανόηση, κριτική θεώρηση, πρακτική-βιωματική εμπειρία και ερευνητικές ικανότητες στα παρακάτω θέματα:

1. Εννοιολογικοί και λειτουργικοί ορισμοί της ΣΝ
2. Θεωρητικά μοντέλα, τρόποι μέτρησης, κριτική στην έννοια της ΣΝ
3. Εφαρμογή της ΣΝ στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού: το δέον και το είναι
4. Συναισθηματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά και ικανότητες του αποτελεσματικού ηγέτη στη θεωρία και την πράξη
5. Διοικώντας έναν εκπαιδευτικό οργανισμό με ΣΝ
6. Προγράμματα άσκησης της ΣΝ

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος

1. Συναισθηματική Νοημοσύνη: μια δημοφιλής αλλά αμφιλεγόμενη έννοια

- Εννοιολογική προσέγγιση
- Πρόδρομοι της έννοιας
- Η διαμόρφωση της σύγχρονης έννοιας

2. Θεωρητικές προσεγγίσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης

- Ταξινόμηση των μοντέλων για τη συναισθηματική νοημοσύνη
- Η συναισθηματική νοημοσύνη ως μια γνωστική ικανότητα (Mayer, Salovey & Carouso)
- Η συναισθηματική και κοινωνική νοημοσύνη (Bar-On)
- Η συναισθηματική επάρκεια (Goleman)
- Νεότερα μοντέλα για τη συναισθηματική νοημοσύνη

3. Τρόποι μέτρησης της συναισθηματικής νοημοσύνης

- Η αντικειμενική και η αντιληπτή συναισθηματική νοημοσύνη
- Αυτοαναφορές
- Αναφορές άλλων (360-degree tests ή ετεροαναφορές)
- Αντικειμενική μέτρηση ικανοτήτων
- Συγκριτική θεώρηση των μεθόδων μέτρησης της συναισθηματικής νοημοσύνης

4. Ψυχομετρικά εργαλεία συναισθηματικής νοημοσύνης

- Κλίμακες και ερωτηματολόγια
- Τεστ μέτρησης ικανοτήτων της συναισθηματικής νοημοσύνης

5. Πώς η συναισθηματική νοημοσύνη σχετίζεται με την εργασία;

- Η εφαρμογή συναισθηματικών και κοινωνικών ικανοτήτων στην εργασία
- Η πρόβλεψη της εργασιακής απόδοσης
- Εργασιακή εξουθένωση, δέσμευση και ικανοποίηση από την εργασία

6. Συναισθηματική νοημοσύνη και Ηγεσία

- Μοντέλα ηγεσίας
- Η χαρισματική, η οραματιστική και η μετασχηματιστική ηγεσία
- Το προφίλ του σύγχρονου ηγετικού στελέχους
- Ηγέτης, Διευθυντής και Μάνατζερ
- Ο ρόλος της συναισθηματικής νοημοσύνης στην αποτελεσματική ηγεσία

7. Συναισθηματικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά και ικανότητες του αποτελεσματικού ηγέτη

- Τρόποι ηγεσίας με και χωρίς συναισθηματική νοημοσύνη
- Συμπεριφορές του συναισθηματικά νοήμονος ηγέτη

8. Εκπαιδευτική Διοίκηση

- Συναισθηματικές και κοινωνικές ικανότητες των Διευθυντών
- Σύγχρονες μορφές ηγεσίας στο σχολείο
- Διοικώντας με συναίσθημα: εμπόδιο ή ευκαιρία;

9. Η συναισθηματική νοημοσύνη στη σχολική κοινότητα

- Η συναισθηματική νοημοσύνη των εκπαιδευτικών
- Απόψεις των μαθητών και των γονέων για τις συναισθηματικές και κοινωνικές ικανότητες του καλού εκπαιδευτικού

10. Βήματα προς έναν καλύτερο τρόπο ηγεσίας

- Προγράμματα ανάπτυξης συναισθηματικής νοημοσύνης
- Θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των προγραμμάτων
- Η αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων
- Βασικές αρχές για την εκπόνηση προγραμμάτων συναισθηματικής νοημοσύνης

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

1. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες.
2. Διδασκαλία με τη χρήση ΤΠΕ.
3. Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με: 1) την παρουσία και συμμετοχή τους στο μάθημα, 2) την εκπόνηση και παρουσίαση μιας ομαδικής εργασίας και 3) την εκπόνηση μιας ατομικής εργασίας.

Ε. Ενδεικτική βιβλιογραφία

Antonakis, J. (2004). On why "emotional intelligence" will not predict leadership effectiveness beyond IQ or the "big five": An extension and rejoinder. *Organisational Analysis*, 12(2), 171-182.

Antonakis, J., Ashkanasy, N. M., & Dasborough, M. T. (2009). Does leadership need emotional intelligence? *The Leadership Quarterly*, 20 (2), 247-261.

Ashkanasy, N. M., & Dasborough, M. T. (2003). Emotional awareness and emotional intelligence in leadership teaching. *Journal of Education for Business*, 79, 18-22.

- Ashkanasy, N. M., & Tse, B. (2000). Transformational leadership as management of emotion: A conceptual review. In N. M. Ashkanasy, C. E. J. Härtel, & W. Zerbe, (Eds.) *Emotions in the Workplace: Research, Theory, and Practice* (pp. 221-236). Westport, CT: Quorum Books.
- Bar-On, R. (2004). The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Rationale, description and psychometric properties. In G. Geher (Ed.), *Measuring emotional intelligence: Common ground and controversy* (pp. 115-145). New York, NY: Nova Science Publishers.
- Bar-On, R. (2005). The impact of emotional intelligence on subjective well-being. *Perspectives in Education*, 23 (2), 41-61.
- Bar-On, R., & Parker, J. D. A. (Eds.) (2000α). *Handbook of Emotional Intelligence*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Caruso, D. R., & Salovey, P. (2004). *The Emotionally Intelligent Manager: How to Develop and Use the Four Key Emotional Skills of Leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Chrysafi, A. & Platsidou, M. (2012). Do emotionally “clever” and work engaged managers influence job satisfaction of their employees? Advances in Business-Related Scientific Research Conference Proceedings. Venice: ABSRC
- Ciarrochi, J., Forgas, J. P., & Mayer, J. D. (Eds.) (2006). *Emotional Intelligence in Everyday Life*. New York: Psychology Press.
- Geijsel, F., Slegers, P., Leithwood, K., & Jantzi, D. (2003). Transformational leadership effects on teachers' commitment and effort toward school reform. *Journal of Educational Administration*, 41(3), 228-256.
- George, J. (2000). Emotions and leadership: The role of emotional intelligence. *Human Relations*, 53, 1027-1050.
- Goleman (1998). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη στο Χώρο της Εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Goleman Daniel, Boyatzis Richard & McKee Annie (2002). *Ο Νέος Ηγέτης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Kafetsios, K., Maridaki-Kassotaki, A., Zammuner, V. L., Zampetakis, L. A., & Vouzas, F. (2009a). Emotional intelligence ability and traits in different career paths. *Journal of Career Assessment*, 3.
- Matthews, G., Roberts, R. D., & Zeidner, M. (2004). Seven myths about emotional intelligence. *Psychological Inquiry*, 15, 179–196.
- Mayer, J. D., Roberts, R. D., & Barsade, S. G. (2008). Human abilities: Emotional intelligence. *Annual Review of Psychology*, 59, 507-536.
- Nelis, D., Quoidbach, J., Mikolajczak, M., & Hansenne, M. (2009). Increasing emotional intelligence: (How) is it possible? *Personality and Individual Differences*, 47, 36-41.
- Panju, M. (2008). *Seven Successful Strategies to Promote Emotional Intelligence in the Classroom*. London: Continuum.
- Petrides, K. V., Furnham, A., & Frederickson, N. (2004). Emotional intelligence. *The Psychologist*, 17, 574-577.
- Πλατσιδου, Μ. (2004). Συναισθηματική νοημοσύνη: Σύγχρονες προσεγγίσεις μιας παλιάς έννοιας. *Επιστήμες της Αγωγής*, 1, 27-39.
- Πλατσιδου, Μ. (2006). Ο λειτουργικός ρόλος της αντιλαμβανόμενης συναισθηματικής νοημοσύνης στο σύστημα του εαυτού. Στο Ε. Συγκολίτου (Επιμ. Έκδ.), *Η Έννοια του Εαυτού και Λειτουργικότητα στο Σχολείο* (σ. 139-146). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
- Πλατσιδου, Μ. (2010). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη: Θεωρητικά μοντέλα, τρόποι μέτρησης και εφαρμογές στην εκπαίδευση και την εργασία*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Platsidou, M. (2010). Trait emotional intelligence of Greek special education teachers in relation to burnout and job satisfaction. *School Psychology International*, 31 (1), 60-76.
- Platsidou, M. (2013). Trait emotional intelligence predicts happiness, but how? An empirical study in adolescents and young adults. *International Journal of Well-being*, 3(2), 197-209.
- Weare, K., & Gray, G. (2000). Η Προαγωγή της Ψυχικής και Συναισθηματικής Υγείας στο Σχολείο. Εγχειρίδιο για Εκπαιδευτικούς. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D (2004). Emotional intelligence in the workplace: a critical review. *Applied Psychology: An International Review*, 53 (3), 371-399.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Βασιλική Καραβάκου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αυτό αποσκοπεί στην προσφορά ενός ολοκληρωμένου κύκλου θεματικών γύρω από τη σχέση της εκπαίδευσης και της ηγεσίας με την ηθική. Το υποστηρικτικό θεωρητικό υπόβαθρο προσφέρεται από την Ηθική Φιλοσοφία και η έμφαση δίνεται στη διαμόρφωση της σχέσης της ηθικής με την εκπαίδευση και την ηγεσία στις σύγχρονες συνθήκες της κοινωνικής πολυπλοκότητας, της παγκοσμιοποίησης, της πολυπολιτισμικότητας και της εργασιακής εντατικοποίησης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και των προστακτικών που αναδύονται εντός του πλαισίου αυτού. Το μάθημα ενδιαφέρεται για τη διερεύνηση των επιμέρους εννοιολογικών σχέσεων, την ανάπτυξη της κατανόησης, της ερμηνείας και της κριτικής απέναντι σε καταστάσεις με ηθική σημασία και βαρύτητα και την εξαγωγή συμπερασμάτων, όπου αυτό είναι εφικτό, για την αντιμετώπιση ηθικών διλημάτων, προκλήσεων και κρίσεων. Στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές πλήρη κατανόηση των εννοιών, των επιχειρημάτων, των θεωριών αλλά και των προβλημάτων που ανακύπτουν στο πεδίο της σύγχρονης εκπαιδευτικής ηγεσίας και απαιτούν ηθική ανταπόκριση καθώς και η καλλιέργεια των ικανοτήτων που συμβάλλουν καταλυτικά στην επιτυχή ηθική ανταπόκριση.

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Να αποκτήσουν οι φοιτητές πλήρη κατανόηση και ικανότητες αναγνώρισης, διάκρισης, χρήσης και κριτικής απόφασης στα παρακάτω θέματα:

1. Το εννοιολογικό πεδίο της παραδοσιακής και σύγχρονης ηθικής αξιολογίας.
2. Το σύγχρονο εννοιολογικό και ερευνητικό πεδίο της ηθικής σκέψης και φιλοσοφίας και των σχέσεων και συνεργασιών που αναπτύσσονται ανάμεσα σε αυτές και τη σύγχρονη εκπαιδευτική ηγεσία.
3. Τις βασικές – παραδοσιακές αλλά τις και τις σύγχρονες θεωρίες για την εφαρμογή των ηθικών αρχών στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.
4. Την ηθική της επικοινωνίας, της αναγνώρισης και των εργασιακών σχέσεων.
5. Τη σχέση της ηγεσίας με τη σύγχρονη κοινωνική πολυπλοκότητα ως προς α) την κουλτούρα και την πολυπολιτισμικότητα, β) τη συμπεριληπτική εκπαίδευση και τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες και γ) τις σύγχρονες προκλήσεις γύρω από θέματα φύλου, ταυτότητας και ειδικής αγωγής.
6. Τη σχέση της εκπαιδευτικής ηγεσίας με τη δημοκρατία και την πολιτική εκπαίδευση.
7. Τη θέση και το ρόλο του σχολείου και των εκπαιδευτικών οργανισμών σε σχέση με θέματα κοινωνικής συνοχής και κοινωνικής αποδόμησης.
8. Τη σχέση εκπαιδευτικής ηγεσίας, παγκοσμιοποίησης και διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος

1. Εκπαίδευση, ηγεσία και ηθική

- Ορισμός του πεδίου
- Ορισμοί, αποσαφηνίσεις εννοιών και σχέσεων
- Ηγεσία και αξιολογία
- Η εφαρμογή των ηθικών αρχών στο εκπαιδευτικό περιβάλλον
- Η ηθική των δικαιωμάτων
- Ηγεσία και εκπαιδευτικές αξίες

2. Η ηθική της επικοινωνίας και των σχέσεων

- Επικοινωνία και σχέσεις στο εκπαιδευτικό περιβάλλον
- Αυθεντικότητα, αυθορμησία και αμοιβαία αναγνώριση
- Εκπαιδευτικές, διδακτικές και μεντορικές σχέσεις
- Προσεγγίσεις και προκλήσεις εργασιακής ηθικής
- Ηθική και εκπαιδευτική διοίκηση
- Θέματα δεοντολογίας

3. Κοινωνική πολυπλοκότητα, εκπαιδευτική ηγεσία και συγκρούσεις

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Μονισμός, πλουραλισμός, πολυπλοκότητα
- Εκπαιδευτικός σκεπτικισμός και σχετικισμός
- Ηγεσία και πολυπλοκότητα
- Ηγεσία, ηθική και συγκρούσεις

4. Κοινωνική πολυπλοκότητα και εκπαιδευτική ηγεσία: Εθνική ταυτότητα/κουλτούρα και πολιτισμικότητα

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Προσεγγίσεις πολυ-πολιτισμικότητας (συντηρητική ή μονο-πολιτισμική, φιλελεύθερη, πλουραλιστική, κριτική)
- Ταυτότητα και διαφορά – Φιλοσοφίες της ετερότητας
- Λόγος του μίσους και ρατσισμός
- Η ηγεσία απέναντι στην κουλτούρα, την πολυ-πολιτισμικότητα και την παγκοσμιοποίηση

5. Εκπαιδευτική Ηγεσία, δημοκρατία και δημοκρατική εκπαίδευση

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Δημοκρατία, εξτρεμισμός και εκπαίδευση
- Ελευθερίες, δικαιώματα και πολιτειότητα
- Ηγεσία και ανάπτυξη της δημοκρατικής εκπαίδευσης
- Δημοκρατική εκπαίδευση και κριτική σκέψη
- Δημοκρατική εκπαίδευση και μετα-σηματιστική ηγεσία
- Ηγεσία και σχολικός εκφοβισμός

6. Κοινωνική πολυπλοκότητα και εκπαιδευτική ηγεσία: κοινωνικές τάξεις, ανισότητες και εκπαιδευτικές ευκαιρίες

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Το δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Ηγεσία και συμπεριληπτική εκπαίδευση
- Κοινωνικοί αποκλεισμοί και εκπαιδευτικές ευκαιρίες

7. Σχολείο, κοινότητα, κοινωνική συνοχή και κοινωνική αποδόμηση

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Σχολείο, κοινότητα και οργανισμός
- Κριτική εκπαίδευση και κοινωνικός μετασχηματισμός
- Εκπαίδευση και κοινωνική συνοχή
- Εκπαίδευση και κοινωνική αποδόμηση

8. Κοινωνική πολυπλοκότητα και εκπαιδευτική ηγεσία: φύλο και ταυτότητα

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Προσεγγίσεις για το φύλο
- Φύλο και κουλτούρα
- Ηγεσία, φύλο και εκπαιδευτικές ευκαιρίες
- Ηγεσία, φύλο και μειονότητες

9. Κοινωνική πολυπλοκότητα και εκπαιδευτική ηγεσία: η ηθική της συμπερίληψης και ΑΜΕΑ

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Ηθική, Ειδική Αγωγή και Αμεα

- Ηθικές θεωρίες για την ηθική του προσώπου και του αυτοσκοπού, την ηθική της φροντίδας και την απόδοση σεβασμού
- Ηγεσία και εκπαιδευτικές πολιτικές συμπερίληψης

10. Εκπαιδευτική ηγεσία, παγκοσμιοποίηση και διεθνής ανταγωνιστικότητα

- Εκπαίδευση και παγκοσμιοποίηση
- Ηγεσία, εκπαιδευτική σκοποθεσία και ανταγωνιστικότητα

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

1. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες, μελέτες περίπτωσης, παίξιμο ρόλων, προσομοιώσεις και ερμηνευτική αναδυόμενων θεμάτων.
2. Η/Υ, βιντεοπρωτόζεκτορας, πίνακας μαρκαδόρου, φωτοτυπημένο υλικό, προβολή ταινιών.
3. Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με: 1) την παρουσία και συμμετοχή τους στο μάθημα και 2) την εκπόνηση και παρουσίαση μεγάλης σε έκταση εργασίας.

Ε. Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Aristotle. (1991). *Rhetoric*, (G. A. Kennedy, Trans.). London: Oxford University Press.
- Aristotle. (2003). *The Nichomachean ethics*, (J. A. K. Thomson & J. Barnes, Trans.). New York: Penguin.
- Beck, L. & Murphy, J. (Eds.). (1997). *Ethics in educational leadership programs: Emerging models*. Columbia, MO: University Council of Educational Administration.
- Begley, P. T. & Stefkovich, J. A. (2004). Education, ethics, and the cult of efficiency: implications for values and leadership. *Journal of Educational Administration*, 42(2), 132-136.
- Γκότοβος, Α. Ε. (2004). *Εκπαίδευση και ετερότητα: Ζητήματα διαπολιτισμικής παιδαγωγικής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cummins, J. (1977). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση – εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μία κοινωνία της ετερότητας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Fullan, M. (2003). *The moral imperative of school leadership*. Thousand Oaks. Corwin Press.
- Greenfield, W. D. (2004). Moral leadership in schools. *Journal of Educational Administration*, 42(2), 174-196.
- Habermas, J. (2001). *The Postnational Constellation: Political Essays*. MIT Press.
- Halstead, J.M. (2005). In place of a conclusion: the common school and the melting pot. *Journal of Philosophy of Education*, 41 (4), 829-842.
- Hodgkinson, C. (1991). *Educational leadership: The moral art*. Albany, NY: State University of NY Press.
- Kant, I. (1953). *Groundwork of the metaphysics of morals*. London: Hutchinson.
- Karavakou, V. (2006). The educational demands of a philosophical theory of moral conscience in a modern democracy. In J. D. G. Evans, *Philosophy of Education* (pp. 65-71). Proceedings of the Twenty-first World Congress of Philosophy.
- Karavakou, V. (2008). The importance of cultural and universal ideals in modern education. In *Paideia: Education in the Global Era*, 2, pp.140-154, edited by Boudouris, K. & Kalimtzis, K. Athens: Ionia Publications.
- Καραβάκου, Β. (2010). Η ηθική και τα όρια του σύγχρονου αξιολογικού πλουραλισμού και σκεπτικισμού. Στο *Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση*, 27 (79), (σελ.31-48).
- Καραβάκου, Β. (2011). Moral learning in *glocal* conditions. Στο Καραβάκου, Β. (επιμ.) *Διά βίου μάθηση: Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*, (σελ. 119-133). Θεσσαλονίκη: Παν. Μακεδονίας.
- Karavakou, V. (2012). Democracy, Pluralism and Education. *Skepsis - A Journal for Philosophy and Interdisciplinary Research*, XXII/i, 325-345.
- Mendus, S. (1995). Toleration and Recognition: education in a multicultural society. *Journal of Philosophy of Education*, 29(2).
- Noblit, G.W. & Dempsey, V.O. (1996). *The social construction of virtue: The moral life in schools*. Albany, NY.: State University of New York Press.
- Noddings, N. (2010). Moral education in an age of globalization. In *Educational Philosophy and Theory*, 42 (4) (pp.390-396).

- Quick, P. & Normore, A. H. (2004). Moral leadership in the 21st century: Everyone is watching- especially the students. *Educational Forum* 68 (4), 336-347.
- Shapiro, J. P., & Stefkovich, J. A. (2001). *Ethical leadership and decision making in education: Applying theoretical perspectives to complex dilemmas*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Starratt, R. J. (1994). *Building an ethical school: A practical response to the moral crisis in schools*. London: Falmer Press.
- Strike, K., & Soltis, J. F. (1988). *The ethics of teaching*. New York: Teachers College Press.
- Taylor, Ch. (1994). *Πολυπολιτισμικότητα* (μτφρ. Φ.Παιονίδης). Αθήνα: Πόλις.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Ιωάννα Παπαβασιλείου, Επίκουρη Καθηγήτρια

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το συγκεκριμένο μάθημα έχει σκοπό να προσφέρει στους/τις συμμετέχοντες-ουσες έναν ολοκληρωμένο κύκλο θεματικών ενοτήτων γύρω από την επαγγελματική ανάπτυξη των ηγετών εκπαίδευσης. Οι συμμετέχοντες-ουσες θα εφοδιαστούν με τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις/συμπεριφορές, προκειμένου να αναπτυχθούν προσωπικά και επαγγελματικά ως ηγετικά στελέχη στην εκπαίδευση. Το θεωρητικό πλαίσιο του μαθήματος υποστηρίζεται από επιστημονικά πεδία της Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας. Η ανάπτυξη συγκεκριμένων προσωπικών και διαπροσωπικών δεξιοτήτων (soft skills) αποτελεί στις μέρες μας κεντρικό στόχο κάθε εκπαιδευτικού που επιθυμεί την επαγγελματική ανάπτυξή του και εξέλιξή του σε όρους ηγεσίας. Η ηγεσία αποτελεί μία δέσμη τέτοιων δεξιοτήτων (π.χ. επικοινωνία, συνεργατικότητα, διαπραγμάτευση).

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

B1 Γνώσεις

Με την παρακολούθηση του μαθήματος οι εκπαιδευόμενοι-ες θα κατανοήσουν:

- το εννοιολογικό και θεωρητικό πλαίσιο της επαγγελματικής ανάπτυξης και επιλογής
- τα μοντέλα επαγγελματικής ανάπτυξης ηγετών εκπαίδευσης
- τις θέσεις και κατευθυντήριες γραμμές στο διεθνή (OECD) και ευρωπαϊκό (EC & EU) χώρο για την επαγγελματική ανάπτυξη των ηγετών εκπαίδευσης
- τους διευρυμένους ρόλους των σύγχρονων ηγετών εκπαίδευσης
- το σύγχρονο επαγγελματικό προφίλ του ηγέτη εκπαίδευσης και τις δεξιότητες ηγεσίας
- τις διδακτικές τεχνικές για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ηγεσίας

B2 Δεξιότητες

Με την παρακολούθηση του μαθήματος οι εκπαιδευόμενοι-ες θα είναι ικανοί-ές να:

- διακρίνουν τα διαφορετικά μοντέλα επαγγελματικής ανάπτυξης ηγετών εκπαίδευσης
- να εφαρμόζουν τα μοντέλα αυτά στην πράξη
- αναγνωρίζουν τις δεξιότητες ηγεσίας
- να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά του παραδοσιακού και του σύγχρονου ηγέτη της εκπαίδευσης
- να αναπτύσσουν και εφαρμόζουν τεχνικές ανάπτυξης δεξιοτήτων ηγεσίας

B3 Στάσεις/συμπεριφορές

Οι εκπαιδευόμενοι-ες:

- θα αποδέχονται ότι η επαγγελματική ανάπτυξη είναι μία διά βίου διαδικασία
- θα αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα συμμετοχής τους σε προγράμματα διά βίου μάθησης για την επαγγελματική τους ανάπτυξη
- θα είναι θετικοί στην καλλιέργεια και ανάπτυξη δεξιοτήτων ηγεσίας μέσα από συμμετοχικές και βιωματικές τεχνικές

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος- Θεματικές Ενότητες

Μέρος Ι. Επαγγελματική Ανάπτυξη Ηγετών Εκπαίδευσης

8. Επαγγελματική Ανάπτυξη και Επιλογή Στελεχών εκπαίδευσης

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης και επιλογής στελεχών εκπαίδευσης

9. Επαγγελματική Ανάπτυξη Ηγετών Εκπαίδευσης

- Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις
- Το επαγγελματικό προφίλ του Ηγέτη Εκπαίδευσης
- Το παραδοσιακό προφίλ του ηγέτη στην εκπαίδευση
- Το προφίλ του σύγχρονου ηγέτη στην εκπαίδευση

10. Μοντέλα επαγγελματικής Ανάπτυξης Ηγετών Εκπαίδευσης

- Μοντέλα επαγγελματικής ανάπτυξης Ηγετών Εκπαίδευσης
- Προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης Ηγετών Εκπαίδευσης
- Θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επαγγελματική ανάπτυξη των ηγετών εκπαίδευσης
- TALIS OECD: Ο ΟΟΣΑ για την επαγγελματική ανάπτυξη των ηγετών εκπαίδευσης

11. Ρόλοι, Δράση και Δραστηριότητα του Ηγέτη Εκπαίδευσης

- Ηγεσία και κουλτούρα για επαγγελματική ανάπτυξη
- Μεντορική σχέση και επαγγελματική ανάπτυξη των σχολικών ηγετών
- Συμμετοχή στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων επαγγελματικής ανάπτυξης άλλων εκπαιδευτικών
- Συμμετοχή στη διαμόρφωση αναλυτικών προγραμμάτων
- Ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την κοινότητα
- Συνδυασμός των ρόλων του εκπαιδευτικού και του ηγέτη

Μέρος II: Δεξιότητες Ηγεσίας και Διαχείρισης Σταδιοδρομίας

12. Δεξιότητες Σταδιοδρομίας

- Εννοιολογική αποσαφήνιση
- Οριοθέτηση στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο
- Εγκάρσιες δεξιότητες
- Δεξιότητες διαχείρισης σταδιοδρομίας
- Προσωπικές και διαπροσωπικές δεξιότητες

13. Δεξιότητες Ηγεσίας

- Δεξιότητες-Κλειδιά στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών
- Δεξιότητες-κλειδιά στην εκπαίδευση ηγετών εκπαίδευσης

14. Επικοινωνία και Ηγεσία I

- Θεωρητική θεμελίωση της έννοιας της επικοινωνίας
- Ορισμοί της επικοινωνίας
- Θεωρία της επικοινωνίας
- Κυριότερα μοντέλα επικοινωνίας
- Τα στοιχεία της επικοινωνίας
- Τα βασικά εμπόδια της επικοινωνίας
- Είδη Επικοινωνίας (Λεκτική/Μη Λεκτική/Γραπτή, Τυπική/Άτυπη, Κάθετη/Οριζόντια)
- Η επικοινωνία του ηγέτη σε μία εκπαιδευτική μονάδα (επικοινωνία με άλλους διευθυντές, ιεραρχικά ανώτερους/κατώτερους από το διδακτικό/διοικητικό προσωπικό, με γονείς και μαθητές, με τους υπόλοιπους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτισμικούς φορείς)

15. Επικοινωνία και Ηγεσία II

Ηγεσία και λεκτική επικοινωνία

- Ορισμός της λεκτικής επικοινωνίας
- Τα είδη της λεκτικής επικοινωνίας
- Τα κυρίαρχα στοιχεία της λεκτικής επικοινωνίας (ακρόαση, ομιλία)
- Σημαντικά σημεία της σωστής χρήσης της φωνής στην εκπαιδευτική ηγεσία
- Ηγεσία και διαπολιτισμική λεκτική επικοινωνία
- Ηγεσία και μη λεκτική επικοινωνία (γλώσσα σώματος)
- Ορισμός της μη λεκτικής επικοινωνίας

- Οι βασικοί κανόνες της μη λεκτικής επικοινωνίας στην ηγεσία
- Βασικά μηνύματα της μη λεκτικής επικοινωνίας (η πρώτη εντύπωση, οι ζώνες του κεφαλιού, η χειραψία στην ηγεσία, οπτικοακουστικά παραδείγματα)
- Η μη λεκτική επικοινωνία στην εκπαίδευση
- Η μη λεκτική επικοινωνία και η χρήση του χώρου στην ηγεσία (ανθρώπινες ζώνες, διατάξεις καθισμάτων και διατάξεις τραπεζιών σε συναντήσεις)
- Ηγεσία και διαπολιτισμική μη λεκτική επικοινωνία

16.Συνεργασία και Ηγεσία

- Χαρακτηριστικά ικανότητας συνεργασίας
- Πειθώ & Διαπραγμάτευση στη συνεργασία
- Συνεργασία και διαχείριση ομάδας
- Συνεργασία και ανάπτυξη των άλλων
- Συνεργασία και σεβασμός της διαφορετικότητας

17.Βιωματικό Εργαστήριο Ανάπτυξης Δεξιοτήτων Ηγεσίας και Σταδιοδρομίας

- Δεξιότητες απασχολησιμότητας
 - Ενίσχυση αυτογνωσίας
- Διαχείριση πληροφορίας
- Επίλυση προβλημάτων
- Λήψη αποφάσεων
- Επαγγελματική Ανάπτυξη ηγετών εκπαίδευσης μέσα από το εκπαιδευτικό δράμα

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

7. Εμπλουτισμένη εισήγηση, εργασία σε ομάδες, μελέτες περίπτωσης, παίξιμο ρόλων, προσομοιώσεις και βιωματικά εργαστήρια
8. Η/Υ, βιντεοπρωτόκολλο, πίνακας μαρκαδόρου, φωτοτυπημένο υλικό, προβολή ταινιών
9. Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με: 1) την παρουσία και ενεργό συμμετοχή τους στο μάθημα και 2) την εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας, υπό μορφήν μικρο-διαδασκαλίας ή μικρο-συμβουλευτικής.

Ε. Ενδεικτική βιβλιογραφία

Adler, R. & Elmhorst, J. (1996), *Communicating at Work. Principles and Practices for Business and the Professions*, 5th Edition, USA: McGraw-Hill.

Athanasou, J.,A. & VanEsbroeck, R. (eds) (2008). *International Handbook of Career Guidance*. New York: Springer.

Boyd-Dimock & McGree, M.,K. (2005). *Leading Change from the Classroom: Teachers as Leaders, Issues about Change*, 4(4).

Brown D.S. & R.W. Lent (eds) (2005). *Career Development and Counseling. Putting Theory and Research to Work*. Hoboken, New Jersey: J. Wiley & Sons.

Bush, T. & Jackson, D. (2002). A Preparation for School Leadership. International Perspectives. *Educational Management & Administration*, 30(4), 417-429.

Bush, T., and Glover, D. (2004). *Leadership Development: Evidence and Beliefs*. Nottingham: NCSL.

CEDEFOP (2010). *Better Competences through better Teaching and Leading*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Clampitt, P. (2005), *Communicating for Managerial Effectiveness*, SAGE Publications.

Fritz, S. (1999), *Interpersonal Skills for Leadership*, NJ : Prentice Hall.

Commission of the European Communities (2009). "Key Competences for a Changing World". Communication from the Commission. Brussels: COM(2009)640 final.

- Council EU (2009). Council conclusions of 26 November 2009 on the professional development of teachers and school leaders. *Official Journal of the European Union*, C 302/6.
- Crow, G, Lumby, J., & Pashiardis, P. (2008). Introduction: Why an international handbook on the preparation and development of school leaders? In J. Lumby, G. Crow, and P. Pashiardis, eds. *International Handbook on the Preparation and Development of School Leaders*, UK and New York: Routledge, pp.1-17.
- European Communities (2007). *Key Competencies for Lifelong Learning. European Reference Framework*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Fullan, M. (2007). *Leading in a culture of change* (Rev. ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Hallinger, P. (2003). The emergence of school leadership development in an era of globalization: 1980–2002. In P. Hallinger, ed. *Reshaping the Landscape of School Leadership Development: A Global Perspective*. Lisse: Swets and Zeitlinger Publishers, pp.3-22.
- Hansford, B. & Ehrich, L. (2006). The principalship: how significant is mentoring? *Journal of Educational Administration*, 44(1), 36-52.
- Hewitson, M. (1995). The preparation of beginning principals in Queensland. An overview of findings. *Journal of Educational Administration*, 33(2), 20-30.
- Huber, S.G., & West, M. (2002). Developing school leaders: a critical review of current practices, approaches, and issues, and some directions for the future. In K. Leithwood and P. Hallinger, eds. *Second International Handbook of Educational Leadership and Administration*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, pp.1071-102.
- Goleman, D. (2011). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη στον Χώρο της Εργασίας*. Αθήνα: Πεδίο.
- Greenlee, J.B. (2007). Building Teacher Leadership Capacity through Educational Leadership Programs. *Journal of Research for Educational Leaders* (4)1: 44-74.
- Knecht- Dozier, T. (2007). Turning Good Teachers into Great Leaders. *Educational Leadership*, 65(1): 54-59.
- Lindstrom, R. H., & Speck, M. (2004). *The Principal as Professional Development Leader*. California: Corwin Press.
- Lingam, G. (2011). Professional preparation for school leaders in developing context: The case of Solomon Islands. *International Journal of Education Administration and Policy Studies*, 3(9), 142-150.
- Marzano, R.J., Waters, T., & McNulty, B.A. (2005). *School Leadership that Works. From Research to Results*. USA: ASCD and MCREL.
- McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη Συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Msila, V. & Mtshali, J. (2011). Professional Development of Principals: A Recipe for Future Schools? *British Journal of Educational Research*, 1(1), 1-17.
- Νικολαΐδου Μ. (2012), *Εκπαιδευτική ηγεσία : ε, και; : χαρτογραφώντας το πεδίο της ηγεσίας στην εκπαίδευση : από τη θεωρία στην έρευνα και στην πρακτική*, Εκδοτικός Όμιλος Ίων.
- Nicolaidou, M. & Georgiou, G. (2009). Good teachers become effective head teachers? Preparing for headship in Cyprus. *Management in Education*, 23(4), 168-174.
- OECD (2014). *TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching & Learning*. TALIS OECD Publishing.
- Orr, M. & Orphanos, S. (2011). How Graduate-Level Preparation Influences the Effectiveness of School Leaders: A Comparison of the Outcomes of Exemplary and Conventional Leadership Preparation Programs for Principals. *Educational Administration Quarterly*, 47(1), 18-70.
- Παπαβασιλείου-Αλεξίου, Ι. (2005). «Δεξιότητες-Κλειδιά και Κοινωνικές Δεξιότητες στη διά βίου Συμβουλευτική Σταδιοδρομία». Στο *Πρακτικά Εισηγήσεων 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων*, σ. 171 -182. Αθήνα.
- Papavassiliou-Alexiou, I. (2009a) Quality Lifelong Guidance for Quality Lifelong Learning: The role of the qualified Guidance Practitioner. Στο *ESREA. Educating the Adult Educator. Conference Proceedings* (eds. G. Zarifis & E. Panitsidou), σ. 143-153. Thessaloniki: Grafima.
- Papavassiliou-Alexiou, I. (2009β). Σύγχρονες Θεωρητικές & Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις στη ΣΥ.Ε.Π. Ενηλίκων, *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού*, 86-87: 113-125.
- Peterson, K. (2002). The professional development of principals: innovations and opportunities. *Quarterly*, 38(2), pp.213-32.
- Schleicher, A. (2012), (Ed.). *Preparing Teachers and Developing School Leaders for the 21st Century: Lessons from around the World*. OECD Publishing.

Stuart, E.B., Sarow, M.S. & Stuart, L. (2008), *Αποτελεσματική Επικοινωνία στις Σύγχρονες Επιχειρήσεις*, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα.

Villedas-Reimers, E. (2003). *Teacher Professional Development: an international review of the literature*. Paris: UNESCO, International Institute of Educational Planning.

Youngs, P., & King, M. B. (2002). Principal leadership for professional development to build school capacity. *Educational Administration Quarterly*, 38(5).

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

«ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ – ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ (FIELD EXPERIENCE AND PRACTICUM)»

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: **Ευθύμιος Βαλκάνος, Αναπληρωτής Καθηγητής**

A. Σύντομη περιγραφή - Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αυτό αποτελεί εισαγωγή στις Μεθόδους Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες και προσφέρει μία ενδελεχή επισκόπηση σε θέματα μεθοδολογίας, σχεδιασμού έρευνας, τεχνικών συλλογής και ανάλυσης δεδομένων καθώς και παρουσίασης αποτελεσμάτων. Είναι σχεδιασμένο με βάση τις βασικές αρχές και αρετές της επιστημονικής έρευνας και έχει συμμετοχικό χαρακτήρα. Στόχος είναι οι φοιτητές να κατανοήσουν τις αρχές της επιστημονικής έρευνας και να τις εφαρμόζουν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των δικών τους ερευνών. Με αυτό το μάθημα οι φοιτητές θα μπορούν να κατανοούν τη σχέση της επιστημονικής έρευνας με τις ανάγκες του πραγματικού κόσμου, να αναγνωρίζουν κενά στην υπάρχουσα γνώση και να αναπτύσσουν ερευνητικά ερωτήματα τα οποία έχουν αντίκτυπο και εφαρμογή. Το μάθημα αποτελείται από δύο μέρη, τις εισηγήσεις και το Practicum. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται με τη μορφή διαλέξεων οι θεματικές ενότητες. Το δεύτερο μέρος έχει στόχο την πρακτική εφαρμογή των εννοιών που παρουσιάζονται στις εισηγήσεις και αποτελείται από ασκήσεις και εργασίες.

B. Ειδικοί διδακτικοί στόχοι

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να σχεδιάσουν μία επιστημονική έρευνα και συγκεκριμένα:

- να κατανοούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα και τους στόχους της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες
- να αναγνωρίζουν κενά στην υπάρχουσα γνώση
- να διατυπώνουν ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις
- να αναγνωρίζουν και να επιλέγουν τις κατάλληλες μεθόδους συλλογής δεδομένων (ποιοτικές και ποσοτικές)
- να κατανοούν και να παρουσιάζουν τα αποτελέσματα αναλύσεων

Οι φοιτητές μέσω πρακτικής εξάσκησης στα πλαίσια του μαθήματος θα αναπτύξουν δεξιότητες που σχετίζονται με τη συλλογή, ανάλυση και παρουσίαση δεδομένων.

Γ. Περιεχόμενα του μαθήματος

A Μέρος: Εισηγήσεις

Στο πρώτο μέρος του μαθήματος θα καλυφθούν τα παρακάτω θέματα μέσω εισηγήσεων και συμμετοχικών διαδικασιών:

- **Επιστήμη, Έρευνα και Μεθοδολογία**
Οι ανάγκες του πραγματικού κόσμου
Αρχές της επιστήμης και η φιλοσοφία της έρευνας
Δεοντολογία
Προσεγγίσεις στην έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες
- **Ερευνητικά Ερωτήματα και Υποθέσεις**
Διερεύνηση
Θεωρία
Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων
Διατύπωση υποθέσεων
Περιορισμοί
Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

- **Ερευνητικό Σχέδιο**
 - Προκαθορισμένα Σχέδια
 - Πειράματα Εργαστηρίου , Ημιπειράματα και Πειράματα Πεδίου
 - Σχέδια δύο ομάδων
 - Έλεγχος-μόνο-μετά
 - Προ-έλεγχος-μετα-έλεγχος
 - Προ-έλεγχος-μετα-έλεγχος, τυχαιοποιημένης ελεγχόμενης δοκιμής
 - Προ-έλεγχος-μετα-έλεγχος, σύγκριση δύο χειρισμών
 - Σχέδια τριών ή περισσότερων ομάδων
 - Παραγοντικά Σχέδια
 - Παραμετρικά Σχέδια
 - Σχέδια Ταιριασμένων Ζευγών
 - Σχέδια Επαναλαμβανόμενων Μετρήσεων
 - Σχέδια Σχέσεων
 - Σχέδια Αντιπροσωπευτικών Δειγμάτων
 - Μελέτες Πρόβλεψης
 - Συγκριτικά Σχέδια
 - Διαμήκη Σχέδια
 - Ευέλικτα Σχέδια
 - Μελέτη Περίπτωσης
 - Εθνογραφικές Μελέτες
 - Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας
 - Φαινομενολογική Έρευνα
 - Έρευνα Αξιολόγησης
 - Έρευνα δράσης
 - Μεσολάβηση και αλλαγή
 - Πιλοτικές έρευνες
- **Μέθοδοι συλλογής δεδομένων**
 - Δειγματοληπτικές Έρευνες, Ερωτηματολόγια και Ημερολόγια
 - Κλίμακες
 - Συνεντεύξεις
 - Ομάδες Εστίασης
 - Παρατήρηση
 - Διακριτικά μέτρα
 - Τεκμήρια και μη γραπτά τεκμήρια
 - Ανάλυση Περιεχομένου
 - Ανάλυση Λόγου
 - Μετα-ανάλυση
- **Δειγματοληψία**
- **Μεταβλητές**
- **Αξιοπιστία και Εγκυρότητα**
- **Γενίκευση**
- **Πληροφορημένη συγκατάθεση**
- **Τεχνικές Ανάλυσης Ποσοτικών Δεδομένων**
 - Οργάνωση και περιγραφή δεδομένων
 - Οργάνωση και κωδικοποίηση δεδομένων
 - Εισαγωγή δεδομένων σε λογισμικό ανάλυσης
 - Δεδομένα που λείπουν
 - Διερεύνηση των δεδομένων με τη χρήση γραφημάτων, ιστογραμμάτων, box plot κ.λπ.
 - Μελέτη κατανομών συχνοτήτων
 - Περιγραφικά μέτρα κεντρικής τάσης (π.χ. μέσος όρος, διάμεσος, επικρατούσα τιμή, δείγμα, πληθυσμός και τυπική απόκλιση)
 - Περιγραφικά μέτρα διασποράς (π.χ. διασπορά, τυπική απόκλιση, τυπικό σφάλμα)

- Λοξότητα και κύρτωση
- Ποσοστημότητα
- Αξιοπιστία (Cronbach's alpha)
- Ανάλυση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών
- Διασταύρωση
- Έλεγχος χ^2
- Συντελεστές Συσχέτισης
- Ανάλυση της συνδιασποράς
- Ανάλυση Διαμεσολάβησης (mediation analysis)
- Ανάλυση Ρύθμισης (moderation analysis)
- Μερική Συσχέτιση
- Πολλαπλή Παλινδρόμηση
- Λογιστική Παλινδρόμηση
- Διαστήματα εμπιστοσύνης
- Ανάλυση παραγόντων
- Ανάλυση μεγέθους επίδρασης
- Έλεγχοι μέσω τιμών (t-test)
- Ανάλυση Διασποράς (ANOVA)
- Πολυμεταβλητή ανάλυση της διασποράς (MANOVA)
- **Τεχνικές Ανάλυσης Ποιοτικών Δεδομένων**
 - Οργάνωση δεδομένων και Καταγραφή Συμβάντων
 - Θεματική ανάλυση
 - Ανάλυση με βάση τη Θεμελιωμένη Θεωρία
 - Ερμηνευτική Φαινομενολογική Ανάλυση
 - Συνδυάζοντας ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα
- **Ερμηνεία Αποτελεσμάτων**
- **Παρουσίαση Αποτελεσμάτων**
- **Ετεροαναφορές και Βιβλιογραφία**

B Μέρος: Practicum - Από τη θεωρία στην πράξη

Για την καλύτερη κατανόηση και εκμάθηση των μεθόδων είναι σημαντική η πρακτική εφαρμογή των μεθόδων τις οποίες οι φοιτητές έχουν γνωρίσει στο μέρος των εισηγήσεων. Το B μέρος περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την υλοποίηση μία έρευνας. Στα ποικίλα στάδια της έρευνας οι φοιτητές καλούνται να εργαστούν ατομικά, σε ζευγάρια ή ομάδες με στόχο να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μία έρευνα σχετικά με το ευρύ θέμα της ηγεσίας. Οι φοιτητές θα κληθούν να σχεδιάσουν την έρευνα, να συλλέξουν και να αναλύσουν δεδομένα, να ερμηνεύσουν τα αποτελέσματα και τέλος να τα παρουσιάσουν αξιοποιώντας τις πληροφορίες που θα λάβουν από των μέρος των εισηγήσεων καθώς και τα αποτελέσματα της προσωπικής τους μελέτης.

Στα πλαίσια του Practicum οι φοιτητές θα εμπλακούν σε:

- δημιουργία σχεδίου δράσης
- εφαρμογή πιλοτικής έρευνας
- σχεδιασμό και εφαρμογή πειραμάτων με σενάριο
- μελέτη περίπτωσης
- παρατήρηση με τη μέθοδο shadowing
- συλλογή δεδομένων μέσω ατομικής συνέντευξης (π.χ. σε στελέχη εκπαίδευσης)
- συλλογή δεδομένων με ερωτηματολόγιο
- ανάλυση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων
- ερμηνεία αποτελεσμάτων
- παρουσίαση και συζήτηση αποτελεσμάτων
- παιχνίδια ρόλων με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων

Στόχος είναι η ανάπτυξη των ερευνητικών δεξιοτήτων και η καλλιέργεια ενός ερευνητικού δεοντολογικού ήθους.

Δ. Διδακτικές μέθοδοι και τρόποι αξιολόγησης

- **Μέθοδοι**

Εισηγήσεις

Συμμετοχική μάθηση με τη μορφή σύντομων παρουσιάσεων από τους φοιτητές

Ασκήσεις και εργασίες σε ομάδες και ζευγάρια ή ατομικές

Παίξιμο ρόλων

- **Εργαλεία**

Η/Υ

Βιντεοπρωτόκολλο

Λογισμικό στατιστικών αναλύσεων

Compu

- **Αξιολόγηση**

Οι φοιτητές-τριες αξιολογούνται με:

1) την παρουσία και ενεργητική συμμετοχή τους στο μάθημα και

2) την εκπόνηση και παρουσίαση των επιμέρους εργασιών και ασκήσεων του Β μέρους.

Ε. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Σίμος, Π., & Κομίλη, Α. (2003). *Μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία και τη γνωστική νευροεπιστήμη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Σταλίκας, Α. (2005). *Μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.

Field, A. (2013). *Discovering statistics using SPSS (4th ed.)*. London: Sage

Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.